

پاداش بزرگ

توضیحات درس

این درس به بیان پاره‌ای از احکام دینی در موضوع «محرم و نامحرم» پرداخته است. برای جذاب شدن مباحث احکام و یادگیری هرچه بهتر دانش‌آموزان، مسائل احکامی در قالب داستان ارائه شده‌اند. این کار هم از سختی و خشک بودن یادگیری مباحث احکامی می‌کاهد و هم با ماندگاری بیشتری در ذهن مخاطب باقی می‌ماند.

درس یازدهم

پاداش بزرگ

ایام عید است و حمید و مریم به همراه پدر و مادر به منزل پدر بزرگ آمده‌اند. بعد از احوال‌پرسی، بزرگ‌ترها به صحبت و گفت‌وگو پرداختند و بچه‌ها مشغول بازی شدند.

زنگ خانه به صدا در آمد. عمو احمد و خانواده‌اش بودند. مادر حمید چادرش را سر کرد و به استقبال مهمانان رفت.

کم کم منزل پدر بزرگ شلوغ شد. صدای خنده و شادی خانه را پر کرده بود. سفره را که پهن کردند، همگی دور سفره نشستند. غذای مادر بزرگ خوشمزه بود و همه تعریف می‌کردند. بعد از ناهار، پدر بزرگ به همه عیدی داد و سپس گفت هر کدام از بچه‌ها که کار خوبی انجام داده‌اند، به من بگویند تا به آن‌ها جایزه هم بدهم.

عمو احمد گفت: علی همیشه راست می‌گوید، حتی اگر به ضررش باشد.

پدر مریم گفت: از وقتی که مریم به سن تکلیف رسیده است مراقبت می‌کند تا نامحرم موهایش را نبیند.

حمید بلافاصله گفت: مگر مادر بزرگ نامحرم ندارد که موهایش پیداست؟

اهداف درس

- ۱- آشنایی با حد حجاب و فوائد رعایت حجاب
- ۲- آشنایی با احکام محرم و نامحرم

انتظارات

- ۱- آشنایی با حدود حجاب و تلاش برای رعایت آن
- ۲- آشنایی با احکام محرم و نامحرم و تلاش برای رعایت آن

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

- ۱- در این درس می‌توان از دانش‌آموزان خواست که درباره موضوع «حجاب» چند جمله یا متنی کوتاه بنویسند و یا آنچه به نظرشان می‌رسد را به تصویر بکشند. این کار می‌تواند مقدمه‌ای برای طرح موضوع درس و محتوای آن قرار گیرد.
- ۲- ساختار داستانی درس، فرصت و امکان خوبی برای برقراری ارتباط مناسب با کودکان و شروع یک گفت‌وگوی مؤثر میان آنان با شماست، از آن به نحو احسن بهره بگیرید.
- هنگام خواندن درس، توقف‌ها، تأمل‌ها، نگاه‌های معنادار شما به بچه‌ها، حرکات سر و صورت و... همه می‌توانند از متن درس به عنوان یک متن زنده و تفکر برانگیز، ابزاری مناسب برای ایجاد فرصت یادگیری بسازد^۱.
- ۳- اجرای نمایش توسط دانش‌آموزان دختر در رابطه با جدول محرم و نامحرم می‌تواند مؤثر باشد^۲. به این صورت که افراد نام‌برده در جدول به ترتیب وارد کلاس شوند. (تَقُ تَقُ تَقُ - کیه کیه؟؟)
- پسر خاله پشت دره، حجاب کنم یا نکنم؟ - حجاب کنیم، حجاب کنیم، نامحرم، نامحرم.
- دایی اومده پشت دره، می‌خوام برم در رو وا کنم، حجاب کنم یا نکنم؟ - حجاب نکن، حجاب نکن، اون محرم، اون محرم و...
- ۴- خواندن این شعر برای تثبیت مفاهیم درس مفید است :

حد حجاب بچه‌ها

صورت و دست تا میچه‌ها

غیر از دو دست و صورت

حرامه باشد پیدا

حضرت زهرا فرمود :

آی دخترای باهوش

در پیش نامحرما

حجاب نشه فراموش

یه دختری بچه‌ها

رو سری شو نبسته

بدون کفش وجوراب

تو کوچه شون نشسته

می‌خوام بدونم آیا

حجاب او کامله؟ اشکال داره حرامه - حجابش نا تمامه

تو تفریح و زیارت

وقتی که بیرون میره

میان نامحرما

میشه وضو بگیره؟ اشکال داره حرامه - حجابش نا تمامه

۱- برای آشنایی بیشتر با شیوه قصه‌گویی به صفحه ۳۶ مراجعه نمایید.

۲- توضیح شیوه اجرای نمایش در صفحه ۲۶ گذشت.

تو کوچه و تو بازار
 یه دختر دیگری
 موهاش که مونده بیرون
 از گوشه روسری
 وقتی می گیم بیوشان
 به ما میگه کی گفته؟
 آی بچه های عاقل
 شما بگید کی گفته؟ پیامبر ما گفته – او از خدا شنفته
 یه دختر نمونه
 در مجلس زنونه
 تو خونه پیش مادر
 پیش پسر برادر
 یا پسرای خواهر
 پیش عمو و دایی
 وقتی حجاب نداره
 اشکال داره یا نداره؟ هیچ اشکالی نداره – اینها همه محرمند

شعر از محمد حسین اکبری

فعالیت های پایان درس

کامل کنید

با توجه به آنچه در درس گذشت، در مورد مریم محرم ها عبارت اند از: عمو و پسر برادر و بقیه نامحرم هستند.
 در مورد حمید نیز محرم ها عبارت اند از: خاله، دختر خواهر و دختر برادر و بقیه نامحرم هستند.

گفت و گو کنید

در این فعالیت فقط مورد دوم است که اشکالی ندارد و بقیه موارد صحیح نمی باشد. حد حجاب شرعی در برابر نامحرم، همانگونه که در درس بیان شد پوشاندن همه بدن به جز صورت و میج دست ها به پایین می باشد. وقتی سعیده بدون جوراب است یعنی پای او پوشیده نیست و اشکال دارد. اشکال وضو گرفتن در برابر نامحرم هم مشخص است.

کامل کنید

در جدول زیر چه کسانی نسبت به مریم و حمید محرم و چه کسانی نامحرم اند. در خانه های خالی بنویسید.
 نسبت به مریم:

دایی	پسر عمو	شوهر خواهر	عمو	پسر خاله	پسر برادر	شوهر عمه

نسبت به حمید:

دختر عمه	خاله	دختر دایی	دختر خواهر	زن عمو	دختر برادر	زن برادر

گفت و گو کنید

سعیده تازه به سن تکلیف رسیده است. با جدا کردن موارد صحیح از غلط به او کمک کنید تا احکام خود را به درستی یاد بگیرد:
 - او بدون جوراب به خانه ی شوهر عمه ی خود می رود.
 - عمویش به خانه ی آنها آمده است و او بدون روسری از او پذیرایی می کند.
 - در حضور نامحرم وضو می گیرد.

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
پ	– آشنایی با احکام محرم و نامحرم	۱۱	– آشنایی با حدود حجاب و احکام محرم و نامحرم و تلاش برای رعایت آن	خیلی خوب – حدود حجاب را به عنوان امری واجب با ذکر چند فایده بیان می‌کند و برای رعایت آن تلاش می‌نماید. – افراد محرم و نامحرم را معرفی می‌کند و برای رعایت احکام آن تلاش می‌نماید.
				خوب – حدود حجاب را به عنوان امری واجب با ذکر یکی از فوائد بیان می‌کند و برای رعایت آن تلاش می‌نماید. – افراد محرم و نامحرم را معرفی می‌کند و برای رعایت احکام آن تلاش می‌نماید.
				قابل قبول – حدود حجاب را به عنوان امری واجب بیان می‌کند و برای رعایت آن تلاش می‌نماید. – افراد محرم و نامحرم را معرفی می‌کند و برای رعایت احکام آن تلاش می‌نماید.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – با راهنمایی آموزگار حدود حجاب را به عنوان امری واجب بیان می‌کند و برای رعایت آن تلاش می‌نماید. – با کمک آموزگار افراد محرم و نامحرم را معرفی می‌کند و برای رعایت احکام آن تلاش می‌نماید.

دانستنی‌های معلم

۱– در این درس سعی شده تا تلقی غلطی که در بین برخی افراد مبنی بر محرومیت دختر عمو و پسر عمو و یا دختر خاله و پسر خاله و... وجود دارد، اصلاح شود. متأسفانه در برخی خانواده‌ها، فرزندان عمو، عمه، دایی و خاله به عنوان محرم تلقی می‌شوند و رعایت حریم شرعی صورت نمی‌گیرد.

۲– نکته مهمی که باید به خوبی به دانش‌آموزان تفهیم شود این است که حلال و حرام‌هایی که از سوی خداوند برای ما قرار داده شده، همگی به نفع خود ماست. برخی گمان می‌کنند که این احکام صرفاً یک سری قواعد سخت گیرانه‌ای است که برای آزمایش انسان وضع شده است و نفع و ضرری بر انجام یا عدم آن برای انسان متصور نیست، در حالی که طبق فرمایش امام رضا(ع) اگر چیزی بر انسان حرام شده به علت ضررهای آن و اگر چیزی حلال شده به خاطر فوائد و منافع آن است. و همه اینها به خاطر مهربانی خداست که خیر و خوبی بندگانش را می‌خواهد.

۳- در این درس بحث سن تکلیف مطرح شده است. البته بحث ما در این درس بیان زمان سن تکلیف و علائم آن نیست، بلکه توجه دادن مخاطب به این مسأله است که در این سن باید خود را موظف به عمل به احکام و دستورات دین بداند، یکی از این دستورات رعایت حریم محرم و نامحرم است.

۴- یکی از مسائلی که به اشتباه در جامعه رواج یافته، این است که بحث حجاب و عفاف تنها منحصر به جنس مؤنث است، یعنی احکام حجاب و عفاف تنها مختص زنان است، در حالی که در تعالیم دینی، این بحث یک بحث دوسویه است. اگر زن باید پوشش مناسب داشته باشد، مردان نیز باید از هر نوع پوشش زننده که موجب جلب توجه نامحرمان می‌شود، خودداری کند. اگر زن باید حجاب خود را رعایت کند، مرد نیز باید مراقب چشم و نگاه خود باشد، و به نامحرمان نگاه نکند. در این درس به این نکته توجه شده است.

۵- برخی به اشتباه حجاب را امری غیر واجب می‌دانند. یعنی با این که اهل نماز و روزه‌اند اما به حجاب توجه ندارند چرا که گمان می‌کنند حجاب چندان اهمیتی در دین ندارد. در این درس به این نکته اشاره شده است که حجاب هم دقیقاً مثل نماز جزو واجبات دین است.

۶- خوب است که در بحث حجاب به دانش‌آموزان گفته شود که رعایت حجاب علاوه بر منافع بسیار در همین زندگی دنیوی، در آخرت نیز رضایت و پاداش خداوند را به همراه دارد. نکته‌ای که در پایان درس به آن اشاره شده است. توجه به این نکته ضروری است که در بحث پاداش اخروی نباید بحث عذاب و عقاب خداوند را به صورت مستقیم مورد اشاره قرار داد. یعنی با توجه به سن مخاطب بهتر است تنها به جنبه مثبت رعایت حجاب که همان پاداش الهی است بسنده شود و از بیان عقاب‌ها و عذاب‌های اخروی بدحجابان پرهیز شود.

۷- در بخشی از درس آمده است: «پوشیدن هر لباسی که توجه نامحرم را جلب کند، حرام است». منظور از این گونه لباس‌ها، لباس‌های تنگ، کوتاه و یا لباس‌هایی با رنگ‌های تند است که متأسفانه در بین برخی جوانان رواج دارد.

امکام سفر

توضیحات درس

در درس دهم به این نکته اشاره شد که ما به دنبال توجه دادن دانش‌آموزان به این نکته‌ایم که دین فقط منحصر در عبادت نیست، بلکه دین امری جامع و فراگیر بوده که به همه ابعاد زندگی توجه دارد، عبادت، اخلاق فردی و اجتماعی، ورزش، تفریح، سفر و ... در این درس با بیان مقدماتی در خصوص سفر و بیان آیه و حدیثی در این خصوص، توجه دین به بحث سفر و احکام آن نشان داده شده است. دانش‌آموزان در قالب این درس با برخی احکام نماز و روزه مسافر آشنا می‌گردند.

درس دوازدهم

احکام سفر

نماز و روزه را بر ما آسان گرفته است

نماز مسافر

مسافر باید نمازهای چهار رکعتی ظهر، عصر و عشا را دو رکعتی بخواند. به این کار شکسته خواندن نماز گفته می‌شود. البته باید سفر شرایط خاصی داشته باشد تا بتوان نماز را شکسته خواند.

اگر کسی تصمیم داشته باشد به جایی برود که از محل

فَلْ سَبِّحْ فِي لَارِضٍ

(ای پیامبر به مردم) بگو: در زمین سفر کنید.

سوره انعام، آیه ۱۱

آیا تاکنون به سفر رفته‌اید؟

سفر برای دیدن قایل و آشنایان، برای زیارت و یا برای تفریح و گردش؟

به نظر شما این سفرها چه فایده‌هایی برای ما دارد؟

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) می‌فرماید:

سفر کنید، تا سالم بمانید

در سال‌های قبل با احکام نماز و روزه آشنا شدیم. خدای مهربان هنگامی که ما به سفر می‌رویم،

۵۱

۵۰

اهداف درس

- ۱- آشنایی با احکام نماز مسافر
- ۲- آشنایی با احکام روزه مسافر

انتظارات

۱- بیان احکام سفر نماز و روزه و تلاش برای رعایت آنها

۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- می‌توان این درس را با نزدیک شدن تعطیلات نوروزی تدریس نمود. با استفاده از این فرصت، می‌توان پرسش‌های زیر را طرح نمود. مثلاً:

۱- آیا تاکنون به سفر رفته‌اید؟

۲- یادت می‌آید در کتاب اجتماعی پایه سوم، مادر بزرگ در رابطه با سفر به چه نکته‌ای اشاره کرد؟

۳- به نظر شما سفر کردن فایده‌ای برای ما دارد؟

۴- به نظر شما ما چند نوع سفر داریم؟

۵- در سفر چه چیزهایی را یاد گرفتی؟

۶- نمازتان را در سفر به چه شکلی خواندید؟

- از دانش‌آموزان بخواهیم به این پرسش‌ها پاسخ مناسب دهند و این مقدمه‌ای برای ورود به درس و محتوای آن باشد.
- ۲- در صورت امکان به همراه دانش‌آموزان در اردویی یک روزه شرکت نمایید. بچه‌ها با دیدن شکسته خواندن نماز توسط ما سؤالاتی برایشان پیش می‌آید و به این ترتیب در موقعیت یادگیری احکام مربوط به سفر قرار می‌گیرند.
- ۳- می‌توان کتاب تعلیمات اجتماعی پایه سوم (آقای هاشمی) را به کلاس آورد و قبل از تدریس، درس مربوط به نماز شکسته را برای دانش‌آموزان خواند و یا توسط یکی از دانش‌آموزان خوانده شود.
- ۴- تعریف یک خاطره زیبا و به یاد ماندنی از سفر، توسط دانش‌آموزان کلاس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس شما باشد.

فعالیت‌های پایان درس

گفت‌وگو کنید

- با توجه به آنچه در درس گذشت: در مورد اول، با توجه به اینکه کمتر از ۱۰ روز می‌شود، نماز سعید شکسته است.
- در مورد دوم با توجه به اینکه کمتر از ۲۲ کیلومتر می‌شود، نماز او کامل است. در مورد سوم نیز با توجه به اینکه بیشتر از ۱۰ روز در اصفهان هستند، نماز آنها کامل است.

فکر کن و بگو

در متن درس به پاسخ این فعالیت اشاره شده است که مسافری نمی‌تواند در ماه رمضان روزه بگیرد که نماز خود را به صورت شکسته می‌خواند.

تحقیق کنید

با تحقیق، دانش‌آموزان به این چهار مکان مقدس می‌رسند: مسجد الحرام در مکه، مسجد النبی در مدینه، مسجد کوفه، اطراف ضریح مطهر امام حسین علیه السلام در کربلا.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
احکام، قرآن کریم	- آشنایی با احکام سفر - آشنایی با قرآن کریم	۱۲	- بیان احکام سفر و تلاش برای رعایت آنها - آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس	- وظیفه مسافر در خواندن نماز را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - وظیفه مسافر در مورد روزه را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - علاوه بر خواندن پیام قرآنی و بیان مفهوم آن، به روایت نبوی اشاره می‌کند.
				- وظیفه مسافر در خواندن نماز را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - وظیفه مسافر در مورد روزه را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
				- وظیفه مسافر در خواندن نماز را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - وظیفه مسافر در مورد روزه را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - مفهوم درست پیام قرآنی را بیان می‌کند.
				- با کمک آموزگار وظیفه مسافر در خواندن نماز را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - با کمک آموزگار وظیفه مسافر در مورد روزه را به همراه شرایط آن بیان می‌کند برای رعایت آنها تلاش می‌نماید. - با کمک آموزگار مفهوم درست پیام درس را بیان می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱- در درس دهم به این نکته اشاره شد که ما به دنبال توجه دادن دانش‌آموزان به این نکته‌ایم که این فقط منحصر در عبادت نیست بلکه دین امری جامع و فراگیر است که به همه ابعاد زندگی توجه دارد، عبادت، اخلاق فردی و اجتماعی، ورزش، تفریح، سفر و...

در این درس با بیان مقدماتی در خصوص سفر و بیان آیه و حدیثی در این خصوص، توجه دین به بحث سفر نشان داده شده است.

۲- در این درس نیز، همانند درس یازدهم باید به این نکته اشاره کرد که همه احکام دین از سوی خداوند مهربان قرار داده شده است. احکامی که نشان دهنده خیرخواهی خدا در حق بندگان است. در عبارت «خدای مهربان» در هر دو درس، اشاره به همین مسئله دارد.

۳- از آنجایی که این درس، در خصوص احکام سفر است، می‌توان آن را قبل از تعطیلات نوروزی آموزش داد تا دانش‌آموزان در سفرهای نوروزی به صورت عملی آن را تجربه کنند و در صورت بروز اشکال پس از تعطیلات از معلم سؤالات خود را بپرسند.

۴- حتماً توجه داشته باشیم که در بیان احکام مسافرت به مطالب درس اکتفا کنیم و با بیان مطالب اضافی، ذهن دانش‌آموز را خسته نکنیم. خصوصاً آنکه آموزش احکام، ظرافت‌هایی دارد که در صورت عدم توجه به آنها ممکن است موجبات زدگی دانش‌آموزان و یا وسواسی شدن آنها را فراهم کنیم.

عید مسلمانان

توضیحات درس

این درس به دنبال معرفی اجمالی اعمال و مراسم حج بوده و به مناسبت دو عید مشترک میان همه مسلمانان را معرفی می‌کند.

درس سیزدهم عید مسلمانان

دو پیامبر بزرگ خدا، حضرت ابراهیم و اسماعیل مأمور شدند که خانه‌ی خدا را در مکه تجدید بنا کنند و آن را برای خدا پرستان آماده سازند. پس از حضرت ابراهیم، مشرکان مکه بت‌های خود را در خانه‌ی کعبه قرار دادند و هنگام طواف در برابر آن‌ها تعظیم می‌کردند. هنگامی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) به پیامبری رسید، خدا به او دستور داد خانه‌اش را از بت‌ها پاک کند و آن را مخصوص عبادت خدا پرستان قرار دهد. هر ساله مسلمانان بسیاری از سراسر جهان برای زیارت خانه‌ی خدا به مکه می‌روند. آن‌ها پیش از ورود به مکه، لباس إحرام می‌پوشند و با لباسی یکسان وارد مسجد الحرام می‌شوند. سپس به

۵۴

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مراسم حج و اعمال آن
- ۲- آشنایی با آداب عید فطر و عید قربان

انتظارات

- ۱- معرفی مراسم حج و اعمال آنها
- ۲- معرفی مراسم عید فطر و عید قربان و اشتیاق برای شرکت در آنها

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- مناسب است این درس زمانی تدریس شود که مسلمانان برای انجام مراسم حج به مکه مشرف می‌شوند. در تدریس مسئله حج بهتر است کار از تجربه‌های کودکان آغاز شود، به این منظور ابتدا باید برای آنان درباره مسجد صحبت کرد و با توجه دادن آنها به مساجد یا زیارتگاه‌هایی که دیده‌اند، خاطره مسجد را در ذهن آنان زنده کرد و از آنها خواست تا مشهودات خود را در این زمینه بیان نمایند. سپس این نکته را به آنان گوشزد کرد که مسجد محل عبادت و نماز است و مردم با لباس‌های تمیز و بدن پاکیزه در آنجا جمع می‌شوند و با کمال محبت و صمیمیت در کنار هم نماز می‌خوانند. آنگاه با این سابقه ذهنی می‌توان پیرامون مسجد الحرام و کعبه و زیبایی آن سخن گفت. مسجد الحرام مهمترین و یکی از بزرگترین مساجد ما مسلمانان است که هر ساله میلیون‌ها مسلمان در مراسم حج با لباس‌های پاکیزه و یکسان وارد آن شده و به دور خانه خدا هفت دور طواف می‌کنند. در این زمینه استفاده از تصاویر جالب و متنوع یا فیلم بسیار مؤثر است.

نکته: در این محدوده سنی باید بحث از حج را به اختصار مطرح کرد و تنها در حد آشنایی اجمالی دانش‌آموزان با حج اکتفا کرد و از ورود به جزئیات اعمال آن خودداری ورزید.

۲- برای آشنایی بیشتر دانش‌آموزان می‌توان از آنان خواست که اگر در خانواده خود کسی را سراغ دارند که به مکه و سفر حج مشرف شده است، از او در این زمینه سؤال کنند.

نکته: باید متذکر شد که حج تنها یک عبادت نیست، بلکه به وسیله آن مسلمانان دنیا با یکدیگر آشنا می‌شوند و از مشکلات هم مطلع گردیده، برای حل و برطرف کردن آن اقدام می‌کنند و قدرت خود را در برابر دشمنان اسلام به نمایش می‌گذارند.

۳- می‌توان یک روز قبل از عید قربان با اجرای برنامه‌هایی مانند: تزیین مدرسه، چراغانی‌ها، پوشیدن لباس نو، مجالس شادی و سرور، دادن عیدی، پخش شربت و شیرینی در مدرسه و محله، اجرای برنامه‌های شاد و جذابی چون نمایشنامه، سرود و مسابقه، چهارچوب مهمی برای آشنا ساختن هرچه بیشتر دانش‌آموزان با این اعیاد ایجاد نمود که در عین حال نگرشی واقع بینانه و متناسب با سطح درک کودکان است.

فعالیت‌های پایان درس

فکر کن و بگو

اجازه دهید دانش‌آموزان خوب روی متن درس فکر کنند و سپس پاسخ‌های خود را مطرح نمایند. مهمترین پاسخ‌های دانش‌آموزان عبارت است از: زیاد شدن وحدت میان مسلمانان، زیارت خانه خدا و نزدیک تر شدن به او، رسیدگی به حال فقرا در روز عید قربان و...

گفت‌وگو کنید

ویژگی مهم این عیدها در بخش پایانی درس منعکس گردیده است (رسیدگی به حال فقرا و نیازمندان).

خاطره‌گویی

این بخش میان اهداف درس و زندگی روزمره دانش‌آموز ارتباط برقرار نموده تا اهداف درس تثبیت شود و تعمیق بیشتری یابد.

دور خانه خدا هفت دور طواف می‌کنند، به سمت کعبه نماز می‌خوانند و آن گاه فاصله‌ی میان دو کوه صفا و مروه را نیز هفت بار طی می‌نمایند.
کسانی که برای انجام مراسم حج به مکه می‌روند، در روز عید قربان به فرمان خدا گوسفندی قربانی می‌کنند. بسیاری از کسانی هم که در مکه نیستند، در شهر خود گوسفندی قربانی می‌کنند و گوشت آن را میان نیازمندان تقسیم می‌نمایند.
در پایان ماه رمضان نیز، روز عید فطر فرا می‌رسد. مسلمانان در آن روز به عنوان زکات، پولی به نیازمندان می‌دهند. چنان که گفتیم در عید قربان نیز گوشت قربانی را به مستمندان می‌دهند. بنابراین عید ما مسلمانان روزی است که فقیران نیز شاد و خوش حال شوند.
در روزهای عید فطر و عید قربان، غسل می‌کنیم، بهترین لباس‌های خود را می‌پوشیم و دو رکعت نماز عید می‌خوانیم.

فکر کن و بگو

با توجه به آنچه در درس خواندیم، مراسم حج چه فایده‌هایی دارد؟

گفت‌وگو کنید

عید ما مسلمانان چه ویژگی مهمی دارد؟

خاطره‌گویی

خاطره‌ای از شرکت خود در مراسم نماز عید فطر، در کلاس برای دوستانتان بیان کنید.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی	– آشنایی با مراسم حج و عید قربان	۱۳	– معرفی مراسم حج و عید قربان و اشتیاق برای شرکت در آن	خیلی خوب – بخش‌های مختلف مراسم حج و فواید آن را بیان می‌کند. – مراسم و آداب عید فطر و قربان و ویژگی مهم این دو عید را بیان می‌کند و برای شرکت در آن علاقه نشان می‌دهد.
				خوب – بخش‌های مختلف مراسم حج و فواید آن را بیان می‌کند. – مراسم و آداب عید فطر و قربان را بیان می‌کند و برای شرکت در آن علاقه نشان می‌دهد.
				قابل قبول – بخش‌های مختلف مراسم حج را بیان می‌کند. – مراسم و آداب عید فطر و قربان را بیان می‌کند و برای شرکت در آن علاقه نشان می‌دهد.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – با راهنمایی آموزگار بخش‌های مختلف مراسم حج را بیان می‌کند. – با کمک آموزگار مراسم و آداب عید فطر و قربان را بیان می‌کند و برای شرکت در آن علاقه نشان می‌دهد.

دانستنی‌های معلم

۱– یکی از مواردی که این درس به آن توجه دارد، بیان برخی آداب مسلمانان در ایام اعیاد اسلامی است. رفتن به حمام، پوشیدن لباس‌های تمیز و مرتب و ...

۲– یکی از ویژگی‌های دو عید بزرگ مسلمانان (فطر و قربان) توجه به نیازمندان است. یعنی وقتی که ما شادیم و جشن می‌گیریم و در شادترین لحظه‌های عمر خود، نباید از یاد فقیران غافل شویم. جشن و عید واقعی هنگامی است که همه با هم شاد باشند. از این رو در این اعیاد خداوند دستور داده تا با کمک به فقرا، دیگران را نیز در شادی خود شریک کنیم.

راز موفقیت

توضیحات درس

همانگونه که از عنوان درس پیداست، دانش‌آموزان در این درس از خلال یک آیه و حدیث با دو راز موفقیت یعنی «تلاش و کوشش» و «نظم و برنامه‌ریزی» آشنا می‌شوند.

فکر کن و بگو

ما انسان‌ها از زندگی مورچه‌ها چه درس‌های دیگری می‌توانیم بگیریم؟

گفت‌وگو کنید

به نظر شما چه عوامل دیگری باعث موفقیت می‌شوند؟

درس چهاردهم راز موفقیت

کنار حیاط مدرسه ایستاده بودم، ناگهان چشمم به مورچه‌ای افتاد که دانه‌ای بزرگ‌تر از خود را به دهان گرفته و از دیوار بالا می‌برد. در وسط راه به زمین سقوط کرد ولی دوباره تلاش کرد. بعد از دهها بار افتادن و برخاستن، بالاخره موفق شد به بالای دیوار صعود کند و بارش را به منزل برساند.

با خودم گفتم: من از این مورچه کمتر نیستم، باید تلاش کنم تا در امتحانات بعدی موفق شوم. فهمیدم که با کوشش و پشتکار می‌توان به موفقیت رسید.

نابره رنج گنج میسر نمی‌شود مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد

تلاش و کوشش از جمله عواملی است که انسان را در رسیدن به اهداف و خواسته‌هایش کمک می‌کند. دلیل این امر آن است که عاقبت، هر جوینده‌ای یابنده است و کسی که برای رسیدن به چیزی تلاش کند، به مقدار تلاشش به آن دست خواهد یافت. خداوند بزرگ در قرآن می‌فرماید:

و ن لیس للإنسان إلا ما سعى

برای انسان جز آنچه تلاش کرده (هیچ نصیب و بهره‌ای) نیست

سورۃ نجم، آیه‌ی ۳۹

فکر می‌کنید برای رسیدن به موفقیت تلاش کافی است؟

تلاش و کوشش، گرچه اهمیت بسیار دارند، اما در صورتی موفقیت را به دنبال دارند که با نظم و برنامه‌ریزی همراه شوند. یعنی ابتدا فعالیت‌هایی را که لازم است برای رسیدن به هدف انجام دهیم، مشخص کنیم و سپس هر کاری را در وقت خود انجام دهیم و ترتیب کارها رعایت شود. حضرت علی علیه‌السلام همه‌ی مسلمانان را به نظم در کارها سفارش نموده و می‌فرماید:

و نظم مرگم

شما را به رعایت نظم در انجام کارهایتان سفارش می‌کنم.

(نهج‌البلاغه، نامه‌ی ۴۷)

اهداف درس

– آشنایی با نقش تلاش و کوشش در موفقیت

انتظارات

۱– آشنایی با نقش تلاش و کوشش در موفقیت و تلاش برای رعایت آنها

۲– آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- روی تابلوی کلاس می‌نویسیم :

نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود

از دانش‌آموزان می‌خواهیم درک خود را از معنا و مفهوم کلی این مصراع شعر برای دیگران بیان کنند و سپس قسمت دوم شعر را کامل کنند.

۲- از دانش‌آموزان بپرسید، سال گذشته در چه درسی بیشتر موفق بودند؟ و علت موفقیت خود را در این درس در چه می‌بینند؟

۳- برای دانش‌آموزان، داستان حاتم طایی که در «بخوانیم» پایه سوم ابتدایی قبلاً خوانده‌اند را مجدداً بخوانید؛ تا این بیت دوباره یادآوری گردد :

هر که نان از عمل خویش خورد منت حاتم طایی نبرد

می‌توانید از چند نفر از دانش‌آموزان که آمادگی بیشتری دارند و موضوع داستان را به خاطر می‌آورند، بخواهید که قصه را تعریف یا به نمایش^۱ بگذارند و یا در رابطه با موضوع درس توضیح دهند.

۴- از دانش‌آموزان بخواهید داستان، شعر، ضرب‌المثل و یا خاطره‌ای مناسب که در زمینه «موفقیت» دارند بیان کنند. نمونه : (جیک جیک مستونت بود، فکر زمستونت بود؟)

۵- عنوان درس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد؛ تا دانش‌آموزان نظرات خود را در مورد آن بیان نمایند. همچنین می‌توان برای شروع تدریس از داستانی از زندگی یکی از بزرگان دینی مرتبط با عنوان درس استفاده نمود.

۶- می‌توانیم قبل از تدریس، از دانش‌آموزان در ارتباط با معنای ضرب‌المثل «از تو حرکت، از من برکت!» سؤال نموده و بعد تدریس را آغاز نماییم.

۷- می‌توان با استفاده از نماد جمع در ریاضی؛ دانش‌آموزان را به تفکر پیرامون این مفهوم دعوت نماییم که :

(تلاش + پشتکار = موفقیت)؛ یعنی چه؟

۸- نصب عکس دانشمندان و بزرگان ایرانی و مسلمان روی تابلوی کلاس (مانند علماء، دانشمندان، پروفیسور حسابی و...) برای ایجاد انگیزه و توضیح پیرامون اینکه این عکس‌ها را چرا نصب کردیم، می‌تواند ما را به مفهوم مورد نظر برساند. دانشمندان و مخترعانی که با سعی و تلاش و پشتکار به موفقیت رسیدند. به طور کلی توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب نماییم که دین می‌خواهد ما آدم‌های موفق باشیم. بزرگان و عالمان ما اهل تلاش و کوشش بوده‌اند. ما بچه‌های مسلمان هم باید با تلاش و کوشش راه‌های موفقیت را هموار بسازیم.

۹- پخش فیلم از ورزشکاران پارالمپیک (معلولان)، که با سعی و تلاش فراوان به کسب مدال طلا و نقره و برنز نائل آمده و باعث سرافرازی میهن اسلامی ایران شدند؛ می‌تواند در تثبیت محتوای درس مفید افتد. این فیلم می‌تواند به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی این درس لحاظ گردد.

۱۰- می‌توان با کمک دانش‌آموزان، نمایشی^۲ با موضوع تنبلی اجرا نموده که در نهایت دانش‌آموزان با عواقب تنبلی آشنا شده و به این نکته می‌رسند که خدا به آدم تنبل کمک نمی‌کند. خدا به اندازه تلاش به ما کمک می‌کند. معلم در ادامه می‌تواند این حدیث را به عنوان نتیجه‌گیری بیان کند : امام باقر علیه السلام : تنبلی به دین و دنیا ضرر می‌رساند.

۱۱- دانش‌آموزان می‌توانند با افرادی از محله یا خویشان و اقوام خود که در کارهای مختلف مثل تحصیل یا کشاورزی یا صنعت موفق بوده‌اند گفت‌وگو کرده و نتیجه آن را در کلاس مطرح نمایند.

۱ و ۲- شیوه اجرای نمایش، در صفحه ۲۶ توضیح داده شده است.

فعالیت‌های پایان درس فکر کن و بگو

این فعالیت با هدف بسط و نیز تثبیت محتوای درس تنظیم شده است. امام علی علیه السلام در خطبه ۱۸۵ نهج البلاغه، همگان را به تفکر در زندگانی مورچه فرا می‌خواند. درس‌های مختلفی که از مورچه گرفته می‌شود، می‌تواند به عنوان رمزهای موفقیت برای بشر مطرح باشد. درس‌هایی مانند وحدت، نظم، سخت‌کوشی، آینده‌نگری و
گفت‌وگو کنید

دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت گروهی، دیگر عوامل موفقیت را نوشته و برای کلاس می‌خوانند. عواملی همچون یاری خواستن از خدا، استفاده از تجربیات دیگران و همچنین عواملی که در درس هفدهم (دانش‌آموز نمونه) بیان شده است، نمونه‌های خوبی است که می‌توان نظرات دانش‌آموزان را به سوی آن هدایت نمود.

ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، قرآن کریم	- آشنایی با نقش تلاش و کوشش در موفقیت	۱۴	- آشنایی با نقش تلاش و کوشش در موفقیت و تلاش برای رعایت آن	خیلی خوب - نقش تلاش و کوشش و سایر عوامل مؤثر در رسیدن به موفقیت را بیان می‌کند و در غالب موارد برای رعایت آن تلاش می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم درباره آن توضیح می‌دهد.
				خوب - نقش تلاش و کوشش و یکی از عوامل مؤثر در رسیدن به موفقیت را بیان می‌کند و در غالب موارد برای رعایت آن تلاش می‌نماید. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.
	- آشنایی با قرآن کریم		- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس	قابل قبول - نقش تلاش و کوشش در رسیدن به موفقیت را بیان می‌کند و گاهی برای رعایت آن تلاش می‌نماید. - مفهوم درست پیام درس را بیان می‌کند.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر - با کمک آموزگار نقش تلاش و کوشش در رسیدن به موفقیت را بیان می‌کند و گاهی برای رعایت آن تلاش می‌نماید. - باراهنمایی آموزگار مفهوم درست پیام درس را بیان می‌کند.

دانستنی‌های معلم

۱- اهمیت این درس به خاطر آن است که به دانش‌آموز نشان می‌دهد که رسیدن به موفقیت، تلاش و برنامه‌ریزی لازم است و با آرزو و کاشکی گفتن، نمی‌توان به موفقیت رسید. اهمیت این درس وقتی دو چندان می‌شود که بدانیم متأسفانه در فضای امروزی جامعه گفتمان شانس و اقبال رو به افزایش است. یعنی گمان می‌شود افراد موفق شانس و بخت و اقبال بلندی داشته‌اند و در مقابل من و امثال من از ابتدا بد اقبال و بدبخت بوده‌ایم. رواج این ادبیات باعث شده که ما شکست‌ها و عدم موفقیت‌های خود را به جای آنکه به عدم تلاش خود نسبت دهیم، به گردن بخت بد خود بیاندازیم. این گفتمان در ادبیات دینی ما هیچ جایگاهی ندارد. همان گونه که در آیه قرآن نیز به آن اشاره شده است.

۲- دانش‌آموزان و خصوصاً دختران عادت دارند که در هنگام شکست به سرزنش خود بپردازند. این روحیه، موجب تضعیف روحیه اعتماد به نفس آنها می‌شود. در این درس باید به آنها آموخت که در شکست‌ها به جای سرزنش خود، باید به دنبال شناخت علت شکست رفت و به جای ناامید شدن، با پشتکار و توکل بر خدا و با برنامه‌ریزی درست، مشکلات را حل کرد.

۳- دانش‌آموزان عادت دارند که در زندگی روزانه خود، به هر کاری که اول با آن مواجه می‌شوند مشغول می‌شوند. یعنی هیچ برنامه‌ای برای اولویت دادن به کارهای روزانه خود ندارند. وقتی وارد خانه می‌شوند، اگر تلویزیون روشن باشد، پای آن می‌نشینند، اگر دوستی به سراغ آنها آید و او را دعوت به بازی کند، به سراغ بازی می‌رود، در آخر شب همچون باید فردا به مدرسه رود، تکالیف خود را انجام می‌دهد. خوب است به آنها بیاموزیم که کارها را باید به ترتیب اهمیت درجه‌بندی کرد. به جای اینکه اول به سراغ بازی رویم و در حین بازی فکرمان نگران تکالیف باشد و از بازی هم لذت چندانی نبریم، بهتر است اول تکالیف را انجام دهیم و بعد با خیال راحت به سراغ بازی رویم.

وقتی مخاطبان برنامه‌ریزی روزانه را یاد گرفتند، می‌توانیم برنامه‌ریزی‌های طولانی‌تر (هفتگی، ماهیانه، و در طول سال) را نیز به آنها آموزش دهیم.

۴- در درس به جمله‌ای از حضرت علی (ع) اشاره شده است. اهمیت این جمله هنگامی برای دانش‌آموزان مشخص می‌شود که آنها بدانند که این جمله را حضرت علی (ع) لحظاتی قبل از شهادت گفته‌اند. انسانی که در حال مرگ است، مهم‌ترین حرف‌ها را می‌زند، چون می‌داند فرصت کمی دارد و باید در این فرصت حرف‌های خود را گلچین کند. توجه به نظم تا چه اندازه اهمیت داشته است که حضرت در واپسین لحظات عمر توصیه به آن کرده‌اند. شاید اگر ما مسلمانان به این توصیه عمل می‌کردیم، امروز از رشد و پیشرفت دو چندان‌ی برخوردار بودیم.

رهبر کوچک

توضیحات درس

این درس به دنبال آشنایی دانش‌آموزان با مقام شهدا و آرمان‌ها و اهداف آنهاست. این که آنها برای چه جنگیدند و در چه راهی به شهادت رسیدند. برای این کار بایستی در ابتدا به دانش‌آموزان بگوییم که شهدا انسان‌های پاک و نیک روزگار خود بودند که برای دفاع از اسلام و میهن جان خود را فدا کردند. (اینگونه معرفی شهدا، مخاطبان را به آنها علاقمند می‌کند.) با ایجاد حس نزدیکی و علاقه مخاطب به شهدا به عنوان انسان‌های خوب و نیکو سرشتی که شجاعانه از جان خود گذشتند، می‌توان برای دانش‌آموز درس‌هایی را که می‌توان از شهدا آموخت، بیان کرد و او را به الگوگیری از این درس‌ها ترغیب نمود؛ در این درس به موارد زیر اشاره شده است:

۱- لزوم دفاع از دین و استقلال کشور در برابر هجوم دشمنان

درس پانزدهم
رهبر کوچک

روز ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ ارتش صدام با حمایت دولت‌های زورگو و ستنگر به ایران اسلامی حمله کرد. او می‌خواست سه روزه خود را به تهران برساند و انقلاب اسلامی را نابود کند.

به فرمان امام خمینی (ره) جوانان زیادی به سوی جبهه‌ها شتافتند و در برابر دشمن ایستادند. آن‌ها از استقلال کشور عزیزمان ایران دفاع کردند و ما امروز به خاطر فداکاری آن‌ها در امنیت و آرامش کامل زندگی می‌کنیم.

کنار سعید نشسته بودم و به حرف‌های آقای احمدی گوش می‌دادم که درباره‌ی آغاز جنگ سخن می‌گفت. این اولین باری بود که در اردوی راهبان نور شرکت می‌کردم. وقتی حرف‌های آقای احمدی تمام شد، به طرف حسینی‌های شهدای گمنام شلمچه به راه افتادیم. با ادب، مقابل مزار شهدای گمنام زانو زدیم و فاتحه‌ای خواندیم. آقای احمدی می‌گفت: پیکرهای پاک این شهدایان در این منطقه پیدا شده‌اند ولی نام و نشانی از آن‌ها وجود ندارد، به همین دلیل به آن‌ها شهدای گمنام می‌گویند.

دور تا دور حسینی با عکس‌ها و تابلوهایی تزئین شده بود. روی یکی از تابلوها جمله‌ای از امام خمینی (ره) نوشته شده بود: «رهبر ما آن طفل سیزده ساله‌ای است که با قلب کوچک خود، با نارنجک خود را زیر تانک دشمن انداخت و آن را منهدم نمود و خود نیز شربت شهادت نوشید.»

آقای احمدی گفت: این جمله در مورد شهید حسین فهمیده است او با این شجاعتش جاودانه شده است و روز شهادتش را به نام «روز بسیج دانش‌آموزی» گرامی می‌داریم.

با خود گفتم: حسین هم، دانش‌آموزی هم سن و سال ما بوده است... در این هنگام سعید مرا صدا زد. تعدادی از بچه‌ها کنار یک تابلو ایستاده بودند و نوشته‌ی روی آن را می‌خواندند:

«سلام ما را به امام خمینی برسانید. از قول ما به امام بگویید: همان‌طور که فرموده بودید، مانند

۲- پیروی از رهبر جامعه و گوش به فرمان او بودن برای اتحاد و ایستادگی در برابر دشمنان

۳- پیروی از راه امام حسین (ع) و ایستادگی تا آخرین لحظه در برابر دشمن

۴- شجاعت و دلاوری در دفاع از میهن

اهداف درس

- ۱- آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس
- ۲- آشنایی با درس‌هایی که از شهدا گرفته می‌شود.

انتظارات

- ۱- آشنایی با مقام شهید، دفاع مقدس و درس‌هایی که از شهدا گرفته می‌شود و اشتیاق برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا
- ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

- ۱- می‌توانیم برای شروع تدریس، از روی کتاب «بخوانیم»؛ پایه چهارم ابتدایی، درس «فداکاران» را یک بار خود یا یکی از دانش‌آموزان بخوانیم. یادآوری از شهید محمد حسین فهمیده از این درس می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد.
- ۲- در روند تدریس می‌توان از قطعاتی از فیلم‌های دوران جنگ تحمیلی که رشادت و فداکاری رزمندگان اسلام را نشان می‌دهد، استفاده نمود.

- ۳- پرسش و پاسخ پیرامون شهدا و دفاع مقدس می‌تواند شروع خوبی برای تدریس قرار گیرد. در این راستا این پرسش‌ها به شما کمک می‌کند:

فداکاری یعنی چه؟ به چه کسی فداکار گفته می‌شود؟

شهید به چه کسانی گفته می‌شود؟

چرا می‌گوییم شهدا ایثار و فداکاری داشتند؟

تا به حال به نمایشگاه‌های دفاع مقدس رفته‌اید؟ چه چیزی آنجا دیده‌اید و برای شما جالب بوده است؟

چرا شهدا به مبارزه با دشمن رفتند؟

فکر می‌کنید چرا در هر سال، یک هفته را به عنوان هفته دفاع مقدس نامیده‌اند؟

- ۴- می‌توانید با دعوت از اولیای رزمنده یا جانباز به کلاس و استفاده از خاطرات آنها در دوران جنگ، فضا را برای تدریس آماده کنید.

۵- تدریس این درس همزمان با هفته دفاع مقدس (اول تا هفتم مهرماه)، اثر گذاری آن را دو چندان می‌نماید.

- ۶- همچنین می‌توان برای تدریس این درس از روز ۸ آبان، روز بسیج دانش‌آموزی یا ۵ آذر، روز بسیج مستضعفان استفاده نمود. در نهایت خوب است بچه‌ها بدانند که چرا این روزها به این نام‌ها نهاده شده‌اند.

- ۷- می‌توانید از قبل، بخشی از وصیت‌نامه‌های شهدای دانش‌آموز را پیدا کرده و در کلاس نصب نمایید و با صحبت پیرامون آنها به محتوای درس تعمیق دهید.

۸- خواندن بخشی از وصیت‌نامه یک شهید برای شروع تدریس بسیار مناسب است.

- ۹- تحقیق در رابطه با نام یک کوچه یا محله که به نام یکی از شهدای هشت سال دفاع مقدس می‌باشد، به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند.

۱۰- بهتر است خواندن متن توسط معلم صورت پذیرد و جذابیت بیشتر آن این است که در صورت امکان، همراه با خواندن متن از طریق تصویر و پخش صدای توپ و تانک، فضا سازی صورت پذیرد.

۱۱- برگزاری نمایشگاهی به مناسبت هفته دفاع مقدس از تصاویر و عکس‌های مربوط به دوران جنگ و شهدا در نمازخانه یا سالن مدرسه فضای خوبی برای تدریس این درس آماده می‌کند. این محتوای مکتوب، صوتی و تصویری می‌تواند به عنوان بخشی از محتوای بسته آموزشی این درس در نظر گرفته شود (بهتر است برای برگزاری هرچه بهتر این نمایشگاه، بچه‌ها به صورت راهنما در پای هر تصویر یا عکسی قرار گرفته و به بازدید کنندگان توضیحات لازم را بدهند).

۱۲- در رابطه با فعالیت «بگرد و پیدا کن» خوب است دانش‌آموزان را گروه‌بندی کرده و از آنها بخواهیم در رابطه با شهیدانی که در این قسمت نامشان آورده شده است، تحقیق کنند و مختصری از زندگینامه یا وصیت‌نامه ایشان را در کلاس ارائه کنند.

فعالیت‌های پایان درس

گفت‌وگو کنید

گفت‌وگو کنید ۱: در این فعالیت توجه دانش‌آموزان به دسته‌های مختلف ایثارگران در جنگ جلب می‌گردد. تنها شهدا و خانواده ایشان نبودند که در این جنگ از سوی دشمنان آسیب دیدند. گروه‌های مختلف دیگری نیز وجود داشته‌اند که در این فعالیت به آنها توجه می‌شود. از این میان دانش‌آموزان می‌توانند به این افراد اشاره نمایند:

۱- جانبازان و مجروحان: جانبازان قطع نخاع، جانبازان شیمیایی، جانبازان قطع عضو یا آسیب دیده در عضو

۲- اسیران جنگی

۳- مفقودان: یعنی افرادی که معلوم نیست به شهادت رسیده‌اند یا اسیر شده‌اند و خانواده‌های آنها خبری از ایشان ندارند.

۴- خانواده‌هایی که با شروع جنگ از خانه و شهر خود آواره شدند؛ مانند خانواده‌هایی که در روستاها و شهرهای مرزی کشور زندگی می‌کردند.

۵- خانواده‌هایی که در بمباران دشمن، خانه و کاشانه خود را از دست داده‌اند.

۶- ...

دانش‌آموزان از طریق این فعالیت، با جنبه ایثار و فداکاری همه مردم ایران بیشتر آشنا می‌شوند و از اهمیت آن در دفاع از مرزهای ایران اسلامی آگاه می‌گردند.

گفت‌وگو کنید ۲: دانش‌آموزان در این بخش، در قالب یک گروهی، درس‌های مختلفی که از شهدا می‌توانیم بگیریم را بیان می‌کنند. این فعالیت با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، تنظیم شده است. دانش‌آموزان در این درس شهدا را به عنوان الگوهای می‌شناسند و می‌پذیرند. بیان درس‌هایی که از ایشان گرفته می‌شود، مقدمه عمل به درس‌هایی است که دانش‌آموزان از این الگوها می‌گیرند. در این بخش دانش‌آموزان ممکن است به این موارد اشاره کنند:

— دفاع از استقلال و آزادی ایران — ایثار و فداکاری

— مقاومت و ایستادگی در برابر دشمنان اسلام

فکر کن و بگو

با توجه به محتوای درس، دانش‌آموزان به شیوه سلیبی، با این مسئله رو به رو می‌گردند که حال اگر ایثار و فداکاری رزمندگان نبود، چه اتفاقی می‌افتاد؟ این فعالیت به نوعی مکمل فعالیت پیشین نیز محسوب می‌گردد.

تفکر و صحبت در مورد نتایج چنین چیزی موجب می‌گردد تا دانش‌آموزان بیش از گذشته به اهمیت ایثار و فداکاری رزمندگان

واقف گردند. دانش‌آموزان ممکن است به این موارد اشاره نمایند :

- استقلال و آزادی در ایران نداشتیم.
- دشمنان بر ما حکومت می‌کردند.
- اسلام از بین می‌رفت.
- پیشرفت‌های علمی نمی‌کردیم.

پیشنهاد

در این دو پیشنهاد، اهداف درس بسط و تثبیت خوبی پیدا می‌نماید. دانش‌آموزان در این فعالیت‌ها بیش از گذشته با زندگی و خاطرات شهدا آشنا می‌شوند و این آشنایی زمینه مناسبی برای عمل به آرمان‌ها و اهداف عالی شهدا می‌باشد.

کامل کنید

رمز مسابقه : «جانباز»

این جمله برگرفته از این جمله مقام معظم رهبری می‌باشد که فرمودند :

«جانبازان در حقیقت شهیدان زنده‌ای هستند که خدای متعال این فرصت را به آنها داده که سال‌هایی از عمر خودشان را همراه با مجاهدت و آزمایش دشوار بگذرانند.» (دیدار با جانبازان؛ ۸۴/۷/۴)

این فعالیت فرصت خوبی است تا دربارهٔ ایثار و فداکاری جانبازان با دانش‌آموزان صحبت کنید. این گفت‌وگو سبب می‌شود تا دانش‌آموزان بهتر این مسئله را درک نمایند که چرا جانبازان به «شهدای زنده» معروف شده‌اند.

ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شمارهٔ دروس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
مراسم اسلامی، قرآن کریم	– آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس	۱۵	– آشنایی با مقام شهید و دفاع مقدس و اشتیاق برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا	خیلی خوب – مقام شهدای دفاع مقدس و درس‌هایی که از آنها می‌گیریم را به همراه روایت نبوی بیان می‌کند و برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا علاقه نشان می‌دهد. – پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم در باره آن توضیح می‌دهد.
	خوب – مقام شهدای دفاع مقدس و درس‌هایی که از آنها می‌گیریم را بیان می‌کند و برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا علاقه نشان می‌دهد. – پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند.			
	قابل قبول – مقام شهدای دفاع مقدس و درسی که از آنها می‌گیریم را بیان می‌کند و برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا علاقه نشان می‌دهد. – مفهوم درست پیام درس را بیان می‌کند.			
	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – با کمک آموزگار مقام شهدای دفاع مقدس و درسی که از آنها می‌گیریم را بیان می‌کند و برای شرکت در مراسم تجلیل شهدا علاقه نشان می‌دهد. – با راهنمایی آموزگار مفهوم درست پیام درس را بیان می‌کند.			

دانستنی‌های معلم

۱- در کنار هدف اصلی درس، این درس به مطالب دیگری نیز پرداخته است که شایسته است در روند تدریس به آنها توجه

نمود :

۱- تشویق به شرکت در اردوهای راهیان نور به منظور گرامی‌داشت یاد شهدا

۲- زیارت قبور شهدا

۳- آشنایی با شهدای گمنام

۴- معرفی روز «بسیج دانش‌آموزی»

۵- آشنایی با دیگر فداکاران عرصه دفاع مقدس (جانبازان و اسرا)

۲- می‌توان در مورد پیام‌های انتخاب شده در این درس و نکات آنها با دانش‌آموزان به صحبت نشست :

جمله امام در مورد حسین فهمیده (ارزش ایثار و شهادت در راه خدا)

جمله مقام معظم رهبری روی تابلو تصویر درس (توجه به این که شهدا ستارگان نورانی هستند که با پیروی از آنها هیچگاه مسیر

را اشتباه نخواهیم رفت و زندگی صحیحی خواهیم داشت)

جمله بسیجی قبل از شهادت (درس‌هایی که شهدا از امام حسین (ع) گرفتند و ما نیز باید این درس‌ها را بیاموزیم : درس ایثار

و مقاومت)

وصیت نامه شهید (توجه به قرائت قرآن، دعا و کمک به پدر و مادر)

۳- در این درس در دوجا سخن از بسیج و بسیجی به میان آمده است. در اولین مورد، به شهید فهمیده اشاره شده است که با

جان فشانی خود، از کشور دفاع کرد و روز شهادتش به نام روز بسیج دانش‌آموزی نامگذاری شد و دومین آن، جملات لحظه شهادت یکی از بسیجیان است.

انتظار می‌رود تا همکاران محترم با استفاده از این موقعیت، در خصوص مسئله بسیج و ویژگی‌های یک بسیجی واقعی سخن گویند

تا هم ذهنیت‌های غلطی که در جامعه امروز نسبت به بسیج وجود دارد اصلاح شود و هم با شناخت خصوصیات یک بسیجی حقیقی، خود

را علاقمند به این جریان انقلابی و مردمی ببینند.

زیارت

توضیحات درس

این درس، دانش‌آموزان را با سه امامزاده شناخته شده در کشور، آشنا نموده و آنها را به زیارت ایشان تشویق می‌نماید: حضرت فاطمه معصومه (س) در قم، حضرت احمد بن موسی (ع) در شیراز و حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با برخی از امامزادگان و شخصیت‌های دینی
- ۲- الگوگیری از پیشوایان دینی

انتظارات

- ۱- آشنایی با برخی از امامزادگان (حضرت معصومه (س)، احمد بن موسی و حضرت عبدالعظیم (ع)) و اظهار علاقه برای زیارت آنها
- ۲- تلاش برای الگوگیری از این پیشوایان دینی

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- می‌توان پیش از تدریس، به کمک نشان دادن تصاویر یا فیلم‌هایی از حرم این امام‌زادگان؛ این اماکن را برای دانش‌آموزان مجسم نمود.

۲- می‌توانیم در روند تدریس، بخشی از زیارت‌نامه حضرت معصومه (سلام الله علیها) را در کلاس بخوانیم و به دانش‌آموزان بگوییم که در این زیارت‌نامه، ما به ایشان سلام می‌کنیم؛ سپس بهترین خواسته‌ها و دعاها را مطرح می‌نماییم و به این وسیله ایشان را گرمی داشته و از حضرت با احترام یاد می‌کنیم.

۳- از دانش‌آموزان پرسیده شود: آیا تاکنون به دیدار رهبر انقلاب یا یکی از مسئولان مملکتی یا یکی از علمای بزرگ رفته‌اید؟ تا هم او را ببینید و هم خواسته خود را از او بخواهید؟ هنگام رفتن چه احساسی داشتید؟ در نزد آنها چه احساسی داشتید؟ و چگونه رفتار می‌کردید؟

پس نتیجه می‌گیریم که در نزد امام‌زادگان نیز باید چنین ادبی را رعایت نمود؛ البته در سطح بالاتر و والاتر.

نکته: می‌توانید فراگیران را با ثواب بسیار زیاد چنین زیارت‌هایی آشنا کنید؛ تا بدانند با انجام این زیارت‌ها خدا از آنها خشنود و راضی شده و دعاها و خواسته‌هایشان در این محیط‌های مقدس زودتر استجاب پیدا می‌کنند. صاحبان این قبور مطهر، اگر چه از دنیا رحلت کرده‌اند، اما دعاها و خواسته‌های ما را می‌شنوند و بر اعمال و گفتار ما نظارت دارند و به آنها پاسخ می‌دهند.

۴- در بخشی از زیارت‌نامه حضرت معصومه (س) می‌خوانیم: سلام بر تو ای دختر امام، سلام بر تو ای خواهر امام، سلام بر تو ای عمه امام...؛ می‌توان همانجا که «سلام بر تو ای دختر امام» خوانده می‌شود، تقویم را باز کرده و روز تولد حضرت معصومه (س) که «روز دختر» نامیده شده است را یادآوری نماییم؛ و یا در چنین روزی به تدریس این درس پردازیم.

سپس از بچه‌ها پرسیم که نام این سه امام بزرگوار چیست؟

۵- می‌توان با بیان مفهوم زیارت: یعنی «دیدار خوبان»؛ میان این درس و درس «سیمای خوبان» ارتباط افقی برقرار نمود.

۶- تدریس می‌تواند از متن درس و به شیوه قصه‌گویی^۱ آغاز شود.

اجرای متن درس به صورت نمایشنامه (توسط بچه‌ها) نیز تأثیر آن را افزایش می‌دهد^۲؛ به این صورت که معلم حکم راوی قصه را ایفا می‌کند و دانش‌آموزان نقش‌ها را بر عهده می‌گیرند.

فعالیت‌های پایان درس

فکر کن و بگو

دانش‌آموزان با کمی فکر کردن می‌توانند به پاسخ این سؤال برسند. به آنها فرصت دهید تا به صورت فردی روی سؤال خوب فکر کنند و پاسخ را بازگو کنند. حضرت معصومه سلام الله علیها، دختر امام کاظم، خواهر امام رضا و عمه امام جواد علیهم السلام هستند.

گفت‌وگو کنید

دانش‌آموزان جهت تثبیت و بسط مفاهیم درس این فعالیت را انجام می‌دهند. گفت‌وگوی گروهی روی این سؤال، زمینه ساز برقراری ارتباط وسیع‌تر و عاطفی‌تر با این بزرگان دین می‌گردد. پاسخ‌هایی که ممکن است از سوی دانش‌آموزان مطرح گردد عبارت است از: تا با زیارت ایشان ثواب کنیم و وارد بهشت شویم؛ تا آنها ما را دوست داشته باشند؛ تا به آنها نشان دهیم آنها را دوست داریم؛

۱- برای آشنایی با شیوه قصه‌گویی به صفحه ۳۶ مراجعه نمایید.

۲- توضیح این شیوه، در صفحه ۲۶ گذشت.

وقتی در حرم آنها دعا می‌کنیم، دعاها زودتر مستجاب می‌شود و

خاطره‌گویی

این بخش میان اهداف درس و زندگی روزمره دانش‌آموز ارتباط برقرار نموده تا اهداف درس تثبیت و تعمیق بیشتری یابد.

تحقیق کنید

این فعالیت با تقویت رویکرد پژوهش محور در آموزش، در خارج از کلاس انجام شده و اهداف درس را تعمیق می‌بخشد. معلمان محترم فرصت ارائه این تحقیق‌ها را در کلاس برای دانش‌آموزان ایجاد نمایند.

ارزشیابی

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
شخصیت‌های دینی، خودشناسی	- آشنایی با برخی از شخصیت‌های دینی - الگوگیری از پیشوایان دین	۱۶	- آشنایی با برخی از امام‌زادگان (حضرت معصومه(س)، احمد بن موسی و حضرت عبدالعظیم(ع)) را معرفی می‌نماید و ضمن بیان آداب زیارت برای زیارت آنها تلاش می‌کند. - برای الگوگیری از پیشوایان دین همواره تلاش می‌نماید. - امام‌زادگان (حضرت معصومه(س)، احمد بن موسی و حضرت عبدالعظیم(ع)) را معرفی می‌نماید و برای زیارت آنها تلاش می‌کند. - برای الگوگیری از پیشوایان دین در برخی اوقات تلاش می‌نماید. - امام‌زادگان (حضرت معصومه(س)، احمد بن موسی و حضرت عبدالعظیم(ع)) را معرفی می‌نماید و برای زیارت آنها تمایل نشان می‌دهد. - برای الگوگیری از پیشوایان دین تمایل نشان می‌دهد. - با کمک آموزگار امام‌زادگان (حضرت معصومه(س)، احمد بن موسی و حضرت عبدالعظیم(ع)) را معرفی می‌نماید و برای زیارت آنها تمایل نشان می‌دهد. - با راهنمایی آموزگار برای الگوگیری از پیشوایان دین تمایل نشان می‌دهد.	خیلی خوب
				خوب
				قابل قبول
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر

دانستنی‌های معلم

۱- یکی از اهداف اصلی این درس، آشنایی با برخی امام زادگان معتبر در کشور است. سه امام زاده‌ای که در این درس معرفی شده‌اند همگی از فرزندان و نوادگان حقیقی امامان هستند که این مسئله با دلایل محکم تاریخی اثبات شده است. توجه به این مسئله از آن رو مهم است که متأسفانه در برخی مناطق، از گرایش‌های مذهبی مردم سوءاستفاده شده و افراد بی‌نام و نشانی را که ارتباطی با ائمه نداشته‌اند، به جای امام زاده معرفی نموده و از این طریق به منافعی دست می‌یابند.

از این رو از همکاران محترم می‌خواهیم که در این درس، تنها به معرفی همین امام زادگان اکتفا کنند و از معرفی امام زادگان دیگر خودداری نمایند. در کل این درس نیز سعی بر این بوده تا هم درس و هم در فعالیت‌ها از توجه دادن دانش‌آموزان به دیگر اشخاص خودداری شود.

۲- در روایات، بر زیارت با معرفت و شناخت کافی تکیه فراوانی شده است. این که بدانیم امام ما کیست، چه تعالیمی داشته است، چه حقی بر گردن ما دارد و ما در قبال آنان چه وظایفی داریم، همه از جمله ویژگی‌های زیارت با شناخت و معرفت است. در این درس (سؤال لیلا و پاسخ خانم مربی) به صورت ساده و در بیان دانش‌آموزی اشاره‌ای محدود به این مسئله شده است.

۳- در ادامه درس به سه نمونه دیگر از آداب زیارت که همان خواندن زیارت نامه، دعا و نماز زیارت است اشاره شده است.

۴- در این درس به این مسئله اشاره شده که حضرت معصومه (ع) از همان سن نوجوانی به دنبال کسب احکام دین بود و از این رو با بسیاری از احکام و مسائل دین آشنا بوده است. این ویژگی ایشان می‌تواند الگوی مناسبی برای مخاطبان باشد که از همان نوجوانی به دنبال شناخت دین خود از راه مطالعه، حضور در اماکن مذهبی، ارتباط با عالمان دینی و... باشند.

۵- می‌توان روی عشق و علاقه امام زادگان به امامان معصوم تأکید نمود که دو تن از ایشان در این راه به شهادت رسیدند. (درس بزرگی که ما می‌توانیم از ایشان بگیریم).

دانش آموز نمونه

توضیحات درس

این درس دانش آموزان را با ویژگی‌های یک دانش آموز نمونه آشنا می‌کند. همه دانش آموزان دوست دارند یک دانش آموز نمونه باشند. این درس زمینه را برای دستیابی آنها به این هدف و رفع برخی اشتباهات رفتاری فراهم می‌سازد.

دانش آموز نمونه

بچه‌ها در گروه‌های خود با هیجان مشغول صحبت درباره‌ی موضوع درس بودند. خانم معلم به همه‌ی گروه‌ها وقت داده بود تا با هم فکری یک‌دیگر، ویژگی‌های یک دانش آموز نمونه را بیان کنند. وقت که تمام شد، خانم معلم از نماینده‌ی گروه اول خواست تا نظرات اعضای گروه را برای سایر دانش آموزان بگوید.

مریم برخاست و با اجازه‌ی معلم شروع به صحبت کرد:

به نظر ما یک دانش آموز نمونه، از فرصت‌هایش به خوبی استفاده می‌کند. کارهای خود را به ترتیب

اهداف درس

– آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی

انتظارات

– بیان آداب علم جویی و دانش آموزی و تلاش برای رعایت آنها

مراحل تدریس

توصیه‌هایی برای تدریس مناسب درس

۱- در این درس توجه داشته باشید که هیچ یک از دانش‌آموزان کلاس را به عنوان دانش‌آموز نمونه نسبت به سایرین مورد توجه و تشویق قرار ندهید؛ بلکه می‌توانید از نمونه‌های شناخته شده برای دانش‌آموزان استفاده کنید مانند معرفی یک دانشمند نمونه (شهادی اخیر) یا معرفی شهید محمد حسین فهمیده به عنوان یک دانش‌آموز نمونه.

۲- استفاده مستقیم از متن درس؛ با توجه به ساختار داستانی این درس، ایجاد اشتیاق به شنیدن داستان، شیوه مناسبی برای شروع درس است.^۱

۳- بهترین راه کار برای شروعی مناسب، ایجاد سؤال در ذهن دانش‌آموزان است. این امر بیشترین و قویترین انگیزه‌ها برای آموختن و مشارکت دانش‌آموزان در جریان یادگیری را فراهم می‌سازد. پس عنوان درس خود می‌تواند شروعی برای تدریس درس باشد.

۴- اجرای نمایش توسط بچه‌ها در کلاس، با هماهنگی قبلی و آمادگی لازم می‌تواند شروع مناسبی برای تدریس باشد.^۲ پیش از خواندن متن می‌توانید خود نمایش درس را در کلاس پیاده کنید.

۵- یادآوری درس «سیمای خوبان» می‌تواند به تدریس این درس کمک کند. هر کدام از دانش‌آموزان یک صفت خوب را دارند. از صفتهای خوب همه آنها استفاده می‌کنیم و با طرح سؤالی از آنها می‌پرسیم: اگر دیدیم برخی ویژگی‌های رفتاری خوب را نداریم چگونه آنها را در خود ایجاد کنیم تا بتوانیم مانند ائمه نمونه باشیم؟

۶- از دانش‌آموزان خواسته شود درباره دانش‌آموز نمونه داستان کوتاه، نمایشنامه یا شعر بنویسند که از خلال این شیوه‌ها، نمونه‌هایی از خصوصیات فردی نیز بازتاب پیدا می‌کند.

۷- راهبردهایی مانند تکمیل جملاتی که در آنها ویژگی یک دانش‌آموز نمونه مطرح شده، تکمیل داستان‌های ناتمام پیرامون این موضوع و... بسیار راهگشا است؛ که به این ترتیب پاسخ دهنده، افکار، احساس‌ها و اعتقادهای خود را بروز خواهد داد. تمام اینها می‌تواند نه تنها شروعی مناسب برای تدریس باشد بلکه محتوای درس را نیز تثبیت نماید. برای مثال: داستان نیمه تمامی بگویید و موقعیتی را ترسیم کنید که مستلزم تصمیم‌گیری شخصیت داستان و انتخاب بهترین رفتار پسندیده یا ناپسند باشد. سپس از دانش‌آموزان بخواهید آن را تمام کنند و دلایل خود را برای انتخابی که کرده‌اند توضیح دهند.

۸- از دانش‌آموزان می‌خواهیم با کلمات داده شده، یک جمله زیبا در رابطه با دانش‌آموز نمونه بسازند. فرصت، برنامه‌ریزی، احترام، مهربان و رعایت.

بهترین جمله پس از انتخاب به تابلوی کلاس نصب می‌گردد.

۹- با انجام هماهنگی با چند نفر از دانش‌آموزان، مجموعه‌ای از رفتارهای پسندیده را از طریق نمایش پانتومیم نشان دهید تا دیگران آنها را حدس بزنند و نام ببرند.

۱۰- (انتخاب دوست)؛ از دانش‌آموزان سؤال شود که اگر بخواهند کسی را به عنوان دوست انتخاب کنند، چه کسی را انتخاب می‌کنند؟ او چه صفات و اخلاقی باید داشته باشد؟

در جمع‌بندی پاسخ‌ها، یک «دانش‌آموز نمونه» را معرفی می‌کنیم.

۱- برای آشنایی با شیوه قصه‌گویی به صفحه ۳۶ مراجعه نمایید.

۲- توضیح این شیوه، در صفحه ۲۶ گذشت.

فعالیت‌های پایان درس فکر کن و بگو

در حدیث امام سجاد علیه السلام، به مسئله «احترام به معلم» و مصادیق آن پرداخته شده است. برخی دیگر از مصادیق آن که ممکن است از سوی دانش آموزان بیان گردد، عبارت است از: با ادب با معلم خود صحبت می‌کند، بعد از کلاس به معلم خود «خسته نباشید» می‌گوید، کاری که معلم را ناراحت می‌کند در کلاس انجام نمی‌دهد، همیشه اول اجازه می‌گیرد و بعد صحبت می‌کند و

گفت‌وگو کنید

دانش آموزان در گروه‌های خود روی این فعالیت کار کرده و مانند روند درس، یک نفر به نمایندگی از هر گروه نظرات را بیان نماید.

کامل کنید

این فعالیت با هدف تقویت حیطه دانشی و نگرشی اهداف درس، نتایج استفاده درست از فرصت‌ها و عدم آن را بیان می‌کند. پاسخ‌های متنوعی می‌تواند از سوی دانش آموزان مطرح گردد. از جمله:

نتایج استفاده درست: موفقیت در کارها، انجام به موقع کارها، آرامش و راحتی در زندگی، خدا او را بیشتر دوست دارد و
نتایج عدم استفاده درست: نافرجامی در انجام کارها، نگرانی و دلهره از انجام نشدن کارها، به برنامه‌ها و کارهای خود نمی‌رسد، در درس ناموفق است و

ارزشیابی

عنوان کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق	سطوح عملکرد
آداب و اخلاق اسلامی، خودشناسی	– آشنایی با آداب علم جویی و دانش آموزی	۱۷	– بیان آداب علم جویی و دانش آموزی و رعایت آنها	خیلی خوب – آداب علم جویی و دانش آموزی و حق معلم را با استناد به روایت امام سجاد(ع) به همراه روایت حضرت علی (ع) در مورد استفاده از فرصت‌ها بیان می‌کند و برای رعایت آنها تلاش می‌نماید.
				خوب – آداب علم جویی و دانش آموزی و حق معلم را با استناد به روایت امام سجاد(ع) بیان می‌کند و برای رعایت آنها تلاش می‌نماید.
				قابل قبول – آداب علم جویی و دانش آموزی را بیان می‌کند و برای رعایت آنها تلاش می‌نماید.
				نیازمند آموزش و تلاش بیشتر – با کمک آموزگار آداب علم جویی و دانش آموزی را بیان می‌کند و برای رعایت آنها تلاش می‌نماید.

دانستنی‌های معلم

۱- دانش‌آموزان در این درس، ضمن آگاه شدن از یک‌سری خصوصیت‌های دانش‌آموز نمونه، با کارگروهی و ویژگی‌های این کار نیز آشنا می‌شوند. ویژگی‌هایی همچون، همفکری با یکدیگر که اشاره به نظر دادن همه افراد گروه و مشارکت همگانی در بحث را دارد، انتخاب یک نفر به عنوان نماینده گروه برای نوشتن مجموعه نظرات و ارائه آن به معلم (بهتر است که نماینده گروه چرخشی باشد تا همه اعضای گروه فرصت اظهار نظر در حضور اعضای کلاس را پیدا کنند، این کار اعتماد به نفس دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد)، شروع به صحبت کردن نماینده گروه با اجازه معلم، نوشتن نظرات صحیح دانش‌آموزان بر روی تخته و

۲- در این درس با توجه به برخی از اشتباهات رفتاری دانش‌آموزان، رفتارهای صحیحی را که هر دانش‌آموز باید در محیط درس و مدرسه حتی در خانه، به آن عمل کند، آموزش می‌دهیم. مثلاً دانش‌آموزان به‌طور معمول اهل برنامه‌ریزی متناسب با سن خود نیستند و از بی‌برنامگی رنج می‌برند و یا اینکه از وسایل آموزشی خود مانند دفتر و مداد و ... به خوبی استفاده نمی‌کنند و موجب هدر رفتن آن می‌شوند. ما در این درس نقطه مقابل این رفتارها را آموزش می‌دهیم تا مخاطبان را نسبت به اصلاح برخی رفتارهای غلط ترغیب کنیم.

به عنوان نمونه، اکثر دانش‌آموزان اوقات خود را صرف دیدن بیش از اندازه برنامه‌های تلویزیون و یا بازی‌های رایانه‌ای می‌کنند. در این درس دانش‌آموز می‌آموزد که باید ساعات مشخصی را به دیدن این برنامه‌ها اختصاص دهد و با یک برنامه‌ریزی صحیح، به وظایف دیگر خود (مطالعه درس، کمک به پدر و مادر و ...) نیز بپردازد. در این قسمت با اشاره به زندگی افراد موفق، این نکته به مخاطب بیان می‌شود که اگر واقعاً تصمیم دارد تا در زندگی خود از افراد موفق باشد، باید در زندگی خود برنامه داشته باشد. برنامه‌ای که نه تنها مخالف ورزش، بازی و ... نیست بلکه با نظم دادن به کارها، هم ما را در بهتر درس خواندن کمک می‌کند و هم فرصت بازی با خیال آسوده را فراهم می‌سازد.

۳- با توجه به فراگیر شدن بحث «اسراف» در میان دانش‌آموزان، خوب است تأکید ویژه‌ای بر این مطلب صورت گیرد. دانش‌آموز بایستی از ورق‌های سفید دفتر خود تا آخرین برگ آن استفاده کند و آن را دور نریزد. از کیف و سایر ابزار آموزشی تا آنجا که امکان دارد، استفاده کرده و هر سال بدون علت، آنها را تعویض نکند. زیرا طبق آیات قرآن، خداوند اسراف کاران را دوست ندارد. بهتر است در این قسمت معلمان از نتایج اسراف مانند از بین رفتن ثروت عمومی کشور، کفران نعمت‌های الهی، ناتوانی انسان‌های ضعیف از تهیه این وسایل و ... سخن گویند.

۴- در پایان درس، معلم کلاس به نکته خوبی اشاره می‌کند و آن اینکه همه دانش‌آموزان می‌توانند یک دانش‌آموز نمونه شوند به شرط آن که سعی کنند به این رفتارهایی که در درس به آن اشاره شد عمل کنند. ذکر این نکته موجب تشویق دانش‌آموز برای عمل به این رفتارها می‌شود و این حس که فقط افراد خاصی دانش‌آموز نمونه هستند را از او دور می‌کند.

فهرست

مقدمه

۱	بخش اول : کلیات
۲	فصل اول : اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی
۶	فصل دوم : ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در هدیه های آسمان ششم دبستان
۱۰	بخش دوم : راهنمای تدریس
۱۱	فصل اول : نکات کلی درباره آموزش های مربوط به موضوعات کتاب هدیه های آسمان؛ ششم دبستان
۲۲	فصل دوم : ساختار محتوای آموزشی دروس هدیه های آسمان؛ ششم دبستان
۲۸	فصل سوم : راهنمای تدریس (توضیحات مربوط به هر درس)
۲۹	درس اول : تنها او
۳۵	درس دوم : تنها تو را می پرستیم
۴۱	درس سوم : جهان دیگر
۴۵	درس چهارم : یاد آن روز بزرگ
۴۹	درس پنجم : شتریان بالایمان
۵۴	درس ششم : سرور آزادگان
۵۹	درس هفتم : سیمای خوبان
۶۴	درس هشتم : جانشینان امام زمان (عج)
۶۸	درس نهم : آداب زندگی
۷۴	درس دهم : راه تندرستی
۷۹	درس یازدهم : پاداش بزرگ
۸۴	درس دوازدهم : احکام سفر
۸۸	درس سیزدهم : عید مسلمانان
۹۱	درس چهاردهم : راز موفقیت
۹۵	درس پانزدهم : رهبر کوچک
۱۰۰	درس شانزدهم : زیارت
۱۰۴	درس هفدهم : دانش آموز نمونه